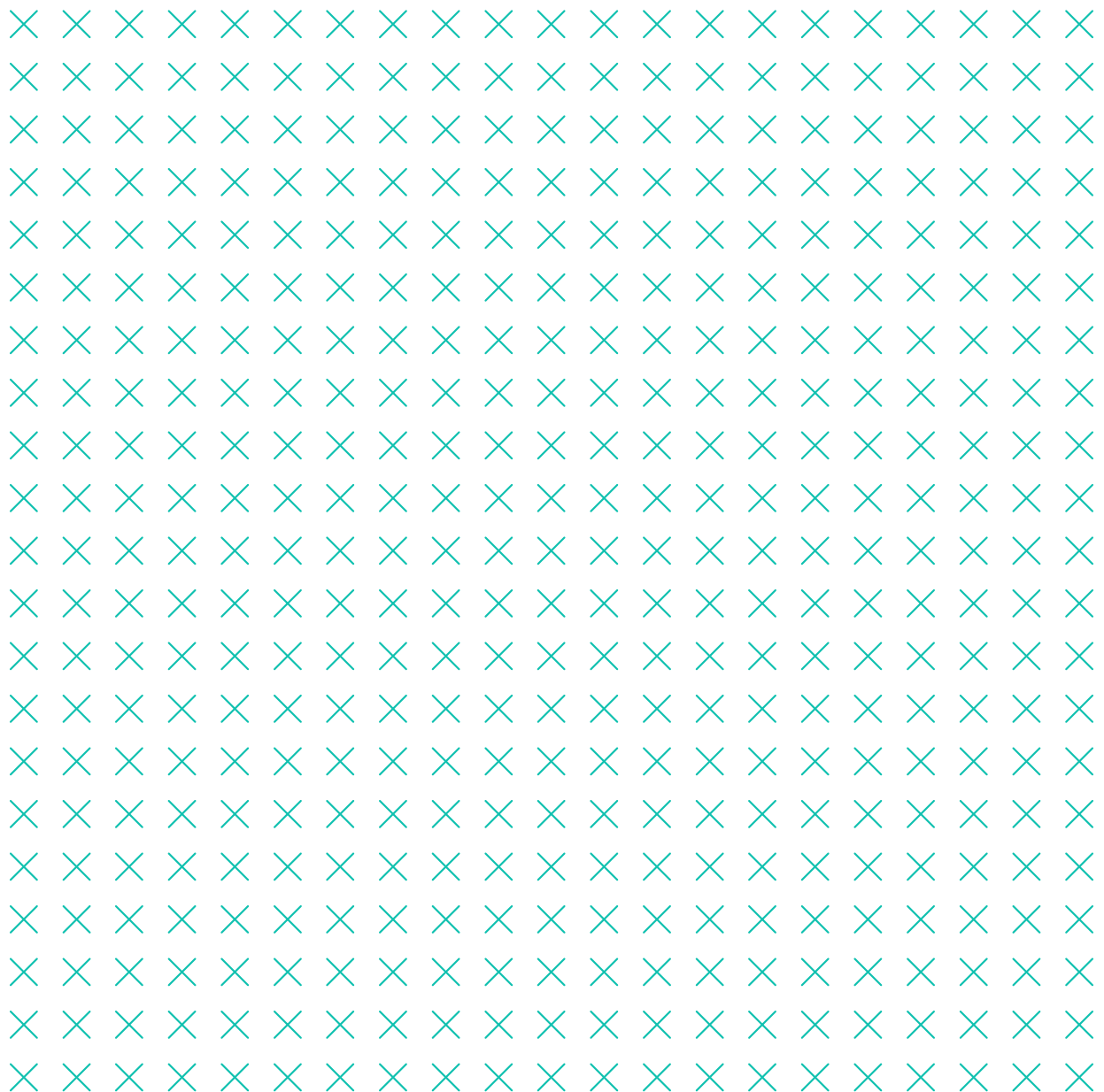

Arbeidstilsynet

Resultater fra Arbeidstilsynets satsing i renholdsbransjen

2013 - 2017

**Resultater fra Arbeidstilsynets
satsing i renholdsbransjen
2013 - 2017**

Utgitt av Arbeidstilsynet
Desember 2017

Arbeidstilsynet
Postboks 4720 Torgarden
7468 Trondheim

Innhold

4	Innledning
5	Om bransjen
6	Tilsyn
6	<i>Tilsyn med godkjente renholdsvirksomheter</i>
10	<i>Tilsyn med ikke godkjente renholdsvirksomheter</i>
12	<i>Tilsyn med virksomheter som kjøper renholdstjenester</i>
14	Erfaringer fra tilsyn med renholdsbransjen
16	Samarbeid
18	Trender i bransjen og veien videre
20	Mer informasjon

Innledning

Renholdsbransjen har de siste årene vært en av Arbeidstilsynets store nasjonale satsinger. Satsingens overordnede mål har vært å bidra til

- at alle arbeidstakere i næringen får lovlige lønns- og arbeidsbetingelser for å redusere sosial dumping
- at arbeidsrelaterte belastninger som fører til helseplager reduseres
- å legge til rette for mer inkluderende arbeidsplasser og reduksjon i sykefravær i næringen

Satsingens hovedaktivitet har vært tilsyn, med omfattende veiledning i tilsynet. Tilsyn, i kombinasjon med Arbeidstilsynets andre virkemidler; veiledning, samarbeid og premissgiving, har hatt dokumentert effekt på etterlevelse av regelverket i renholdsvirksomhetene og hos innkjøpere.

Veilednings- og kommunikasjonsaktivitetene har ført til økt kunnskap om regelverket, utfordringene i bransjen, og tiltakene som er satt i verk for å møte disse. Det er blant annet holdt foredrag, vi har deltatt på relevante messer, det er utarbeidet og distribuert informasjonsmateriell, og det har gjennom satsingens fire år vært mange medieoppslag om blant annet tilstanden i bransjen, tilsynene og godkjenningsordningen.

Satsingen har gitt innspill til regelverksendringer og høringer vedrørende allmenngjort tariffavtale for renholdsbransjen.

Samarbeid, både med partene og andre etater, har ført til en god synergieffekt av de ulike tiltakene som er satt i verk for å bedre forholdene i renholdsbransjen. Treparts bransjeprogram renhold har vært en god arena for deling av erfaring og kunnskap, innspill, diskusjon og felles tiltak som informasjonskampanjer og regelverksarbeid.

Denne rapporten vil i hovedsak ta for seg hvordan vi har jobbet og oppsummere tilsynsaktiviteten.

KORT OM SATSINGEN

- Totalt 4 900 tilsyn fra 2013 – 2017
- 1 025 tilsyn med godkjente renholdsvirksomheter
- 1 031 tilsyn med ikke godkjente renholdsvirksomheter
- 2 593 tilsyn med virksomheter som kjøper renholdstjenester
- 251 oppfølgings- og effekttilsyn
- Flere renholdere har fått lovlige lønns- og arbeidsvilkår
- Mange av de godkjente virksomhetene som har hatt tilsyn arbeider nå i større grad systematisk med eget arbeidsmiljø
- Godkjenningsordningen og tilsyn med ikke godkjente virksomheter har ført til at mange useriøse virksomheter er ute av markedet
- De fleste kjøper renhold fra godkjent renholdsvirksomhet
- Flere innkjøpere oppfyller informasjons- og påseplikten

Om bransjen

Renholdsnæringen har i lang tid hatt store utfordringer når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår, HMS-standarder og arbeidstid. Næringen er blant annet preget av lav organisasjonsgrad, uoversiktlig organisering, utstrakt bruk av underleverandører og høyt innslag av utenlandske arbeidstakere og arbeidsgivere.

Deler av næringen omfatter useriøse og til dels kriminelle virksomheter der utenlandsk arbeidskraft arbeider under ulovlige og uverdige lønns- og arbeidsvilkår. Det er enkelt å etablere en renholdsvirksomhet, det er stor «turnover» av virksomheter hvert år og stor utskifting av arbeidskraft (Fafo 2011).

MER OM RENHOLDS- BRANSJEN I DISSE RAPPORTENE:

- *Til renholdets pris* (Fafo 2011)
- *Vil tiltakene virke?* (Fafo 2012)
- *Vi må ha is i magen og la tiltakene virke* (Fafo 2016)
- *Status og tiltak for bedre forhold i forbrukermarkedet for renhold* (Sintef 2017)

Tilsyn

Arbeidstilsynet har i perioden 2013-2017 gjennomført 4 900 tilsyn med renholdsvirksomheter og virksomheter som kjøper renholdstjenester. På grunn av nytt regelverk som regulerer renholdsbransjen har dette vært tilsyn med utstrakt grad av veiledning.

Arbeidstilsynet har ført tilsyn med godkjente renholdsvirksomheter, med ikke godkjente renholdsvirksomheter, og med virksomheter som kjøper renholdstjenester.

Arbeidstilsynet valgte å starte med tilsyn med virksomheter som kjøper renholdstjenester og vi gjennomførte 2 100 tilsyn i 2013. Dette var et strategisk valg på bakgrunn av vedtaket om allmenngjøring av renholdsbransjen, som ble fattet i 2011. Dette førte til at virksomheter som kjøper renholdstjenester ble underlagt informasjons- og påseplikt.

TILSYN MED GODKJENTE RENHOLDSVIRKSOMHETER

Arbeidstilsynet har gjennomført tilsyn med godkjente renholdsvirksomheter innenfor tre hovedområder:

1. Tilsyn med at virksomhetene oppfyller kriteriene i Godkjenningsordningen
Renholdsvirksomhetene blir godkjent på grunnlag av innsendt dokumentasjon på at de oppfyller gitte kriterier for å bli en godkjent virksomhet. Godkjenningsordningen verifiserer ikke om dette stemmer. Ifølge forskrift om offentlig godkjenning av renholdsvirksomheter og kjøp av renholdstjenester skal Arbeidstilsynet gjennomføre tilsyn med at renholdsvirksomheten faktisk oppfyller kriteriene for å være en godkjent virksomhet. I tilsynene har vi derfor både veiledet om og kontrollert at virksomheten oppfyller kriteriene for å være en godkjent renholdsvirksomhet.

Vi har kontrollert om virksomheten

- betaler allmenngjort tariff
- har valgt verneombud eller annen ordning
- har gyldige HMS-kort til alle sine ansatte
- har avtale med godkjent bedriftshelsetjeneste
- har arbeidsavtaler med alle ansatte i tråd med Arbeidsmiljøloven

2. Tilsyn med systematisk HMS-arbeid

Arbeidstilsynet har et mål om at godkjente renholdsvirksomheter skal ha en arbeidsmiljøstandard som hindrer at renholderne blir syke eller skadet i forbindelse med jobb.

Renholderne har en utsatt arbeidssituasjon med mye alenearbeid,

I tilsyn med godkjente renholdsvirksomheter er det gjennomført samtale med arbeidsgiver og verneombud i virksomheten, dokumentinnhenting og samtaler med ansatte ute på oppdragsstedene.

arbeid på ulike tider av døgnet og ofte på flere lokasjoner i løpet av en arbeidsdag. Renholdere er en av de yrkesgruppene som oppgir å ha høyest legemeldt sykefravær.¹

I tilsynene har vi veiledet om og kontrollert hvordan virksomheten arbeider systematisk med kartlegging, risikovurdering og iverksetting av tiltak i arbeidsmiljøet for å forebygge sykdom og skade. Vi har videre sjekket om virksomheten har rutiner for sykefraværsoppfølging og hvordan denne gjennomføres. Det er også kontrollert om de har etablert gode rutiner for avviksmelding og håndtering av disse.

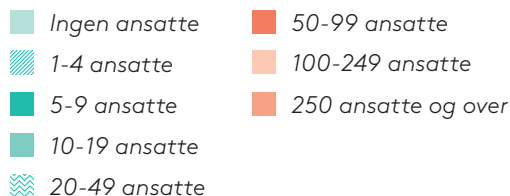
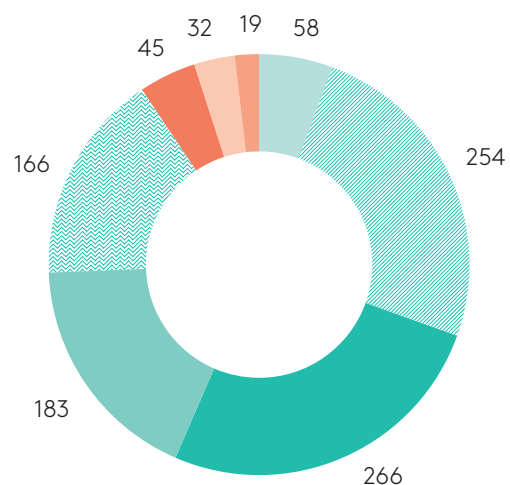
3. Tilsyn med arbeidstid

Organiseringen av arbeidet i bransjen er uoversiktlig da renhold gjennomføres på svært forskjellige steder og til alle tider av døgnet. Det er i tillegg ofte variasjon i antall oppdrag som den enkelte renholdsvirksomhet til enhver tid skal betjene. Dette krever en fleksibilitet i hvor mye den enkelte arbeidstaker jobber. Arbeidsavtalene inneholder derfor ofte kun et minimumsanslag på arbeidstid.

Mange små og mellomstore renholdsvirksomheter har liten kunnskap om regelverket som regulerer arbeidstid. Registrering av arbeidstid gjøres på mange ulike måter og reflekterer ofte ikke faktisk arbeidet tid. Registrering av all arbeidstid er vesentlig for å sikre at arbeidstakerne får allmenngjort lønn for den tiden de har jobbet, samt overtids- og natt tillegg når de skal ha dette.

I tilsynene har vi derfor vektlagt å veilede om regelverket som regulerer arbeidstid. Vi har kontrollert at arbeidsgiver har oversikt over hvor mye den enkelte arbeidstaker arbeider, samt at all arbeidstid som arbeidstaker står til arbeidsgivers disposisjon blir registrert.

ANTALL TILSYN ETTER VIRKSOMHETSSTØRRELSE 2013-2017

1. Statens arbeidsmiljøinstitutt (2016): Faktabok om arbeidsmiljø og helse 2015. Status og utviklingstrekk.

Hovedfunn fra tilsyn med godkjente renholdsvirksomheter

Det er i perioden 2013–2017 gjennomført litt over 1 025 tilsyn med godkjente renholdsvirksomheter. Hovedvekten av tilsynene er gjennomført i små og mellomstore virksomheter.

Det ble avdekket brudd og gitt en eller flere reaksjoner i 75% av disse tilsynene.

Mangler ved det systematiske HMS-arbeidet

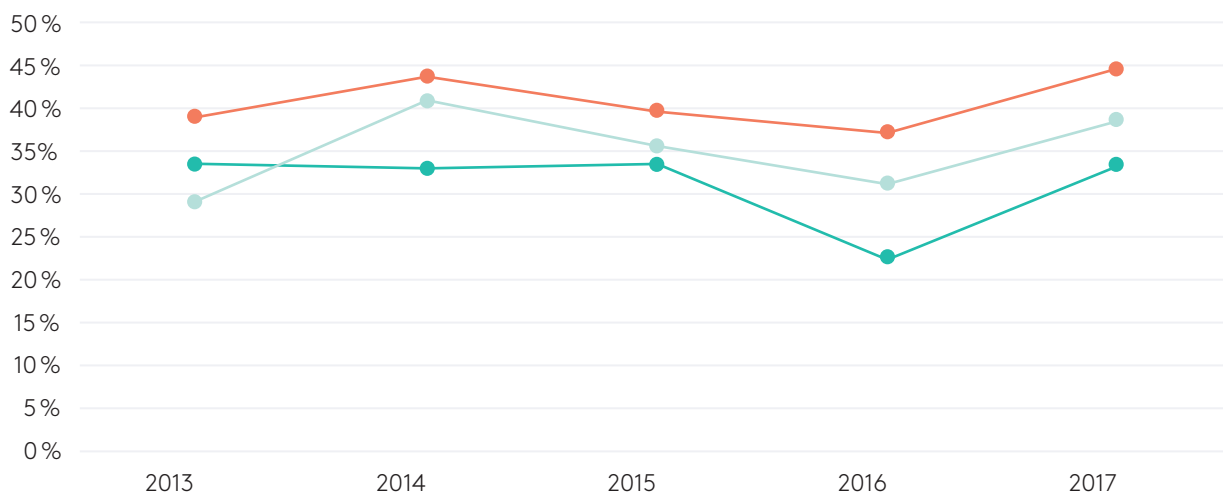
Resultatene fra tilsynene viser at 4 av 10 av de godkjente virksomhetene ikke arbeidet systematisk med HMS. Mangelfull kunnskap og manglende kultur for systematisk HMS-arbeid er ofte årsaken til dette i

de små og mellomstore virksomhetene.

Vi erfarer at de store virksomhetene oftest har utarbeidet gode rutiner og verktøy for gjennomføring av systematisk HMS-arbeid, men at det skorter på gjennomføringsevne i underavdelingene.

Resultatene viser kun en svak bedring i tilsynsperioden. Noe av årsaken til dette er at det er stor turnover av virksomheter i bransjen. Dette medfører at mange av tilsynene er gjennomført i relativt nye virksomheter. En annen årsak er at tilsyn med godkjente renholdsvirksomheter er gjennomført i virksomheter med høyest risiko for brudd på regelverket. Det er i tillegg gjennomført mange tilsyn i virksomheter med utenlandske eiere. Disse har ofte ikke kunnskap

FUNN I TILSYN MED GODKJENTE VIRKSOMHETER: REGELBRUDD - SYSTEMATISK HMS-ARBEID 2013-2017

■ HMS-arbeid - kartlegging og risikovurdering

■ HMS-arbeid - tiltak og plan

■ HMS-arbeid - avviksrutine

om hvordan arbeide systematisk med helse, miljø og sikkerhet.

Manglende systematisk HMS-arbeid fører til at arbeidstaker utfører renholdsoppdrag uten at det er gjennomført en kartlegging og risikovurdering, samt gjennomført tiltak for å forebygge skade og ulykke på arbeidsplassen. Dette kan føre til sykefravær og utstøting fra arbeidslivet.

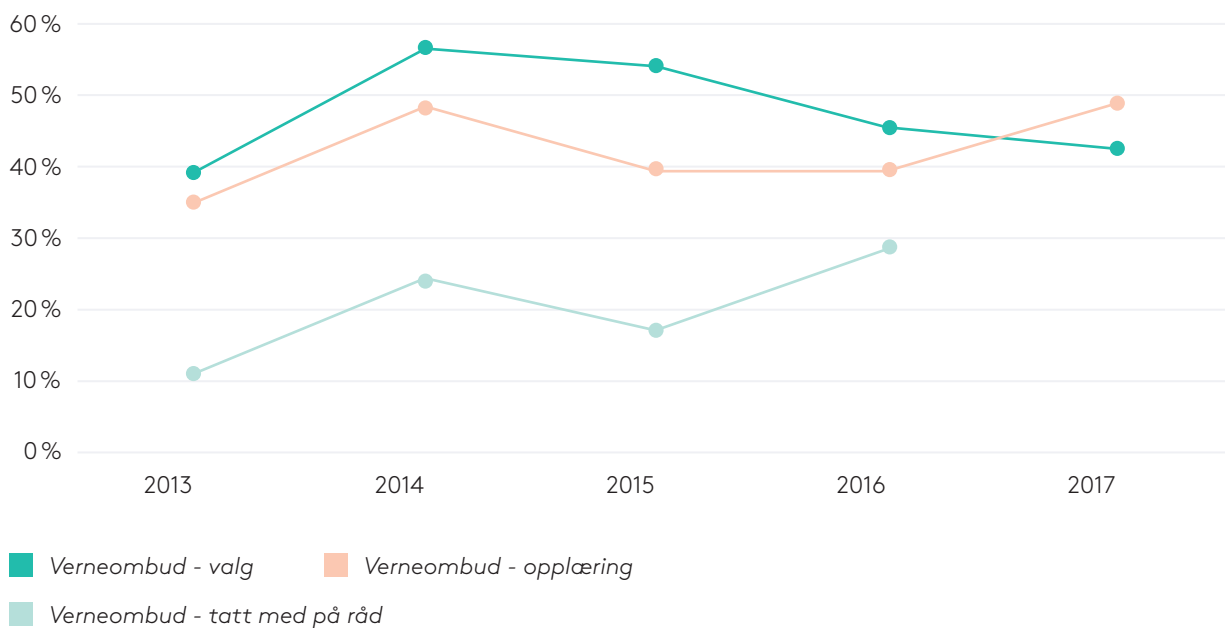
Vernetjeneste

Alle virksomheter med ansatte skal ha verne-tjeneste. Ett av kriteriene for å være en godkjent renholdsvirksomhet er at renholdsvirksomhetene har valgt verneombud.

Tilsynene avdekket at 5 av 10 virksomheter ikke hadde valgt verneombud, eller annen skriftlig ordning hos virksomheter med under ti ansatte, på det tids-punktet vi gjennomførte tilsynene.

Verneombud skal gjennomføre opplæring slik at de er i stand til å delta i det systematiske HMS-arbeidet i virksomhetene. 40 prosent av verneombudene hadde ikke fått opplæring. Verneombudet var i mange tilfeller ikke tatt med på råd i virksomhetens arbeid med å planlegge og iverksette tiltak av betydning for arbeids-miljøet.

FUNN I TILSYN MED GODKJENTE VIRKSOMHETER: REGELBRUDD - VERNETJENESTEN 2013-2017

Arbeidstid

Renholdbransjen er som tidligere nevnt en bransje hvor det kan være stor variasjon i hvor mange oppdrag en virksomhet har til enhver tid og oppdrag på ulike tider av døgnet. Virksomhetene får på grunn av dette utfordringer med å ha kontroll på hvor mye den enkelte arbeidstaker arbeider samt registrering av all tid som arbeidstaker har stått til arbeidsgivers disposisjon.

Resultatene fra tilsyn viste at én av fire arbeidsgivere ikke hadde gode nok systemer for å registrere faktisk arbeidstid, samt mangelfull kontroll på hvor mye og når på døgnet den enkelte arbeidstaker jobbet.

Oppfølgingstilsyn: tilsyn har effekt på etterlevelse av regelverk

Arbeidstilsynet har gjennomført flere oppfølgingstilsyn

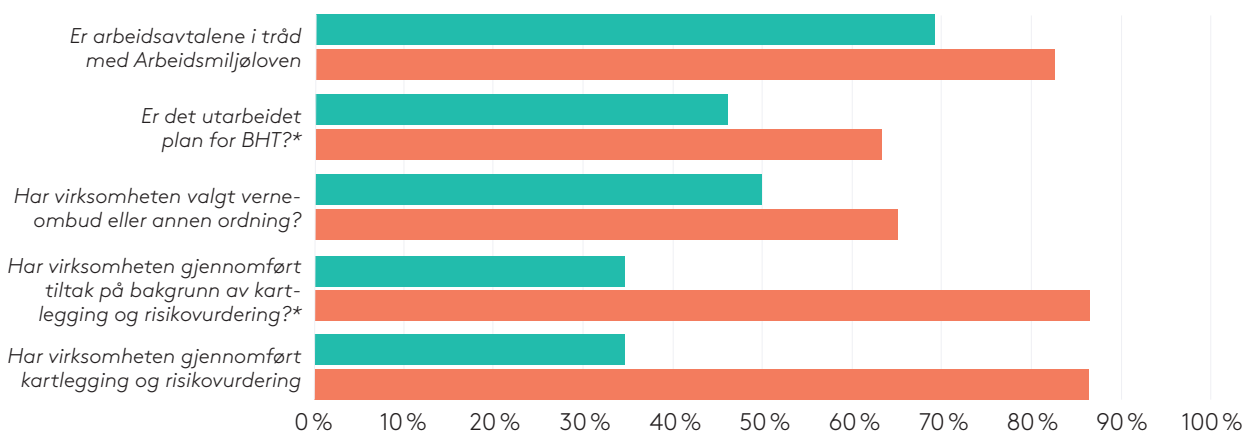
(såkalte «effekttilsyn») ett til to år etter at pålegg fra det første tilsynet var lukket. Hensikten med disse tilsynene var å kontrollere om pålegg gitt i det første tilsynet har ført til positiv endring på vesentlige forhold i arbeidsmiljøarbeidet.

Resultatene viser at det særlig er forbedringer innen virksomhetenes systematiske HMS-arbeid, samt at de fleste virksomhetene etter tilsyn har arbeidsavtaler i tråd med lovverket. Det er imidlertid fortsatt mange virksomheter som ikke har valgt verneombud og som mangler plan for bruk av bedriftshelsetjeneste.

TILSYN MED IKKE GODKJENTE RENHOLDSVIRKSOMHETER

Alle virksomheter som tilbyr renholdstjenester skal være godkjent av Arbeidstilsynet. I tilsyn med virksomheter som ikke har søkt om godkjenning har vi

ANDEL RENHOLDSVIRKSOMHETER SOM ETTERLEVER REGELVERKET FØR OG ETTER TILSYN 2013-2017

■ Første tilsyn ■ Effekttilsyn

*Forskjellen mellom første tilsyn og effekttilsyn er statistisk signifikant

Mange små virksomheter var ukjent med det nye regelverket da vi kom på tilsyn.

veiledet om Godkjenningsordningen, om kriteriene for å bli godkjent, samt om hvordan søke godkjenning. Vi har gitt pålegg om å søke godkjenning eller bedt om dokumentasjon på at virksomheten ikke lenger tilbyr renholdstjenester.

Tilsynene er gjennomført både med tilsynsbesøk hos virksomhetene og som postal inspeksjon med krav om dokumentasjon på det vi skal kontrollere.

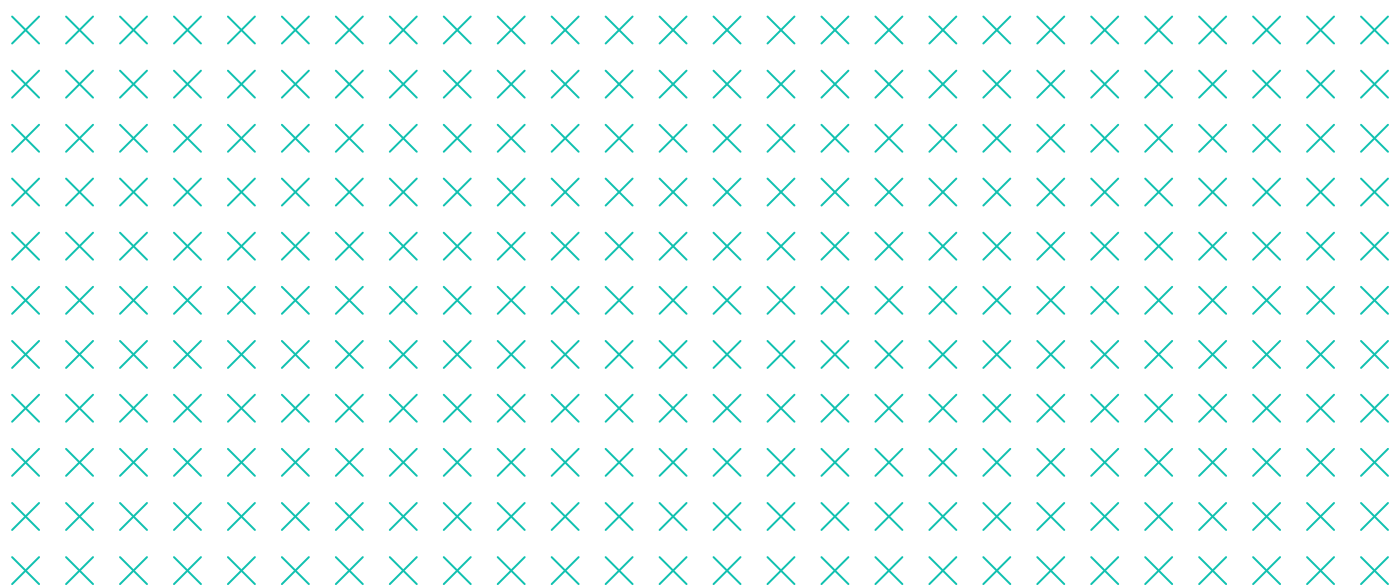
Hovedfunn fra tilsyn med ikke godkjente renholdsvirksomheter

Det er gjennomført 1 031 tilsyn med ikke godkjente renholdsvirksomheter i perioden 2014-2017. De fleste tilsynene er gjennomført i virksomheter som er enkeltpersonforetak med få eller ingen ansatte. Det ble avdekket brudd på regelverket i 63 % av tilsynene.

I tilsyn med ikke godkjente virksomheter viser

resultatene at virksomheter som ønsker å være seriøse tilbydere av renholdstjenester søker godkjenning etter tilsynet. De som ikke søkte godkjenning sendte inn dokumentasjon på at de hadde avsluttet sine renholdstjenester.

Det ble fattet vedtak om tvangsmulkt for 135 virksomheter. Disse hadde ikke sendt inn tilfredsstillende dokumentasjon på at de hadde søkt godkjenning eller avsluttet sine renholdstjenester.

TILSYN MED VIRKSOMHETER SOM KJØPER RENHOLDSTJENESTER

Det er ulovlig for virksomheter å kjøpe renholdstjenester fra en renholdsvirksomhet som ikke er godkjent. I tillegg er renholdsbransjen en allmenngjort bransje og innkjøpere av renholdstjenester har dermed informasjons- og påseplikt.

I tilsyn med disse temaene har vi gjennomført veiledning om det nye regelverket som regulerer kjøp av renholdstjenester. Vi har videre kontrollert at virksomheten kjøper renholdstjenester fra en godkjent renholdsvirksomhet, samt om de har rutine for gjennomføring av påseplikt og har gjennomført informasjonsplikten.

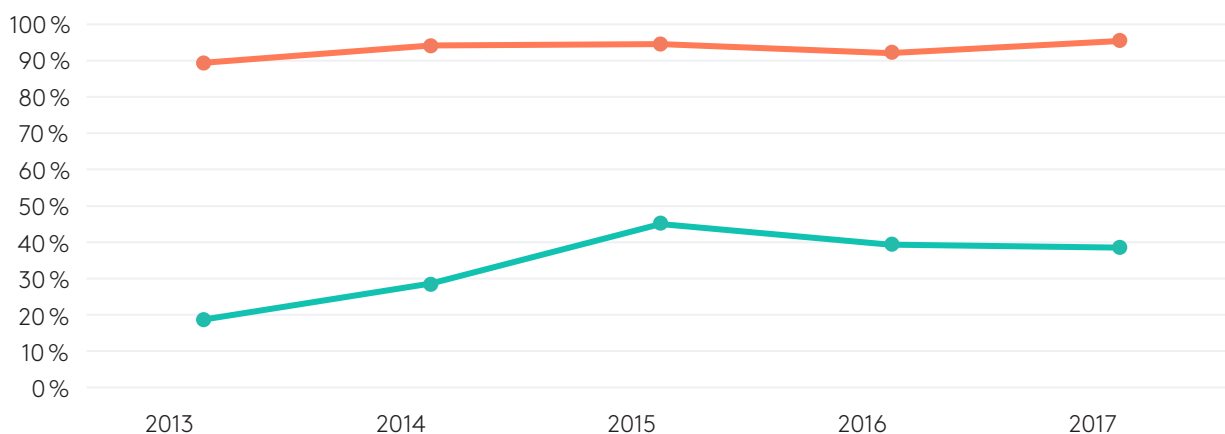
Hovedfunn fra tilsyn med virksomheter som kjøper renholdstjenester

Det er gjennomført 2 593 tilsyn med virksomheter som kjøper renholdstjenester i perioden 2013-2017. Regelverket som regulerer kjøp av renholdstjenester trådte i kraft i 2011 og 2012. Hovedandelen av tilsynene ble gjennomført i 2013 og 2014.

Det er forbudt å kjøpe renholdstjenester fra ikke godkjente virksomheter, og de som kjøper renholdstjenester har en informasjons- og påseplikt. Virksomheter som kjøper renholdstjenester er derfor svært viktige aktører for å stenge markedet for de useriøse og til dels kriminelle aktørene.

Det er svært mange virksomheter som kjøper renholdstjenester og disse er svært ulike - alt fra bakeren på hjørnet til store offentlige etater.

FUNN I TILSYN MED BESTILLERE AV RENHOLDSTJENESTER: REGELBRUDD 2013-2017

■ Informasjons- og påseplikt

■ Kjøp av renholdstjeneste fra registrert renholdsbedrift

Når virksomheter som kjøper renholdstjenester gjennom tilsyn får kunnskap om hensikten og innholdet i regelverket, så vises det stor vilje og evne til å følge regelverket. Som følge av dette reduseres markedet for de useriøse og delvis kriminelle betraktelig.

Resultatene fra tilsyn viser at det var svært manglende kunnskap om det nye regelverket ute i virksomhetene som kjøper renholdstjenester. Dette blir underbygget i Fafo sin rapport «Ha is i magen og la tiltakene virke» 2016. I tilsynene ble det derfor gitt mye informasjon om hensikten med regelverket og virksomhetene ble veiledet om hvordan de kunne oppfylle kravene i de nye bestemmelsene.

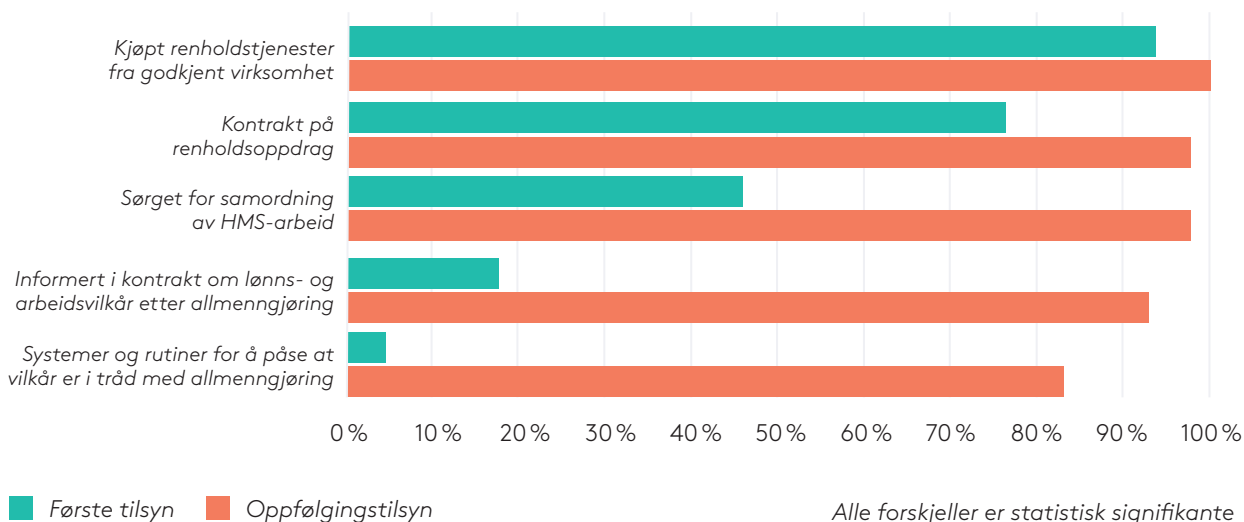
Resultatene viser at når virksomhetene under tilsynet sjekket ut sitt renholdsfirma mot renholdsregisteret, viste det seg at de fleste virksomhetene kjøpte tjenester fra en godkjent renholdsvirksomhet. Dette var imidlertid mange ikke selv klar over før de hadde sjekket.

Resultatene viser også at det var svært lav kunnskap om hva informasjons- og påseplikten går

ut på og om regelverket som regulerer denne plikten. Underveis erfarte vi at de fleste offentlige virksomheter som fikk tilsyn hadde et høyere kunnskapsnivå om informasjons- og påseplikten enn virksomheter i det private markedet.

Resultater fra effektanalyser Arbeidstilsynet har gjennomført viser at de første tilsynene i satsingsperioden, med utstrakt grad av informasjon og veiledning, har hatt en stor effekt når det gjelder virksomhetenes oppfølging og gjennomføring av informasjons- og påseplikten. Når virksomheter som kjøper renholdstjenester gjennom tilsyn får kunnskap om hensikten og innholdet i regelverket, så vises det stor vilje og evne til å følge regelverket. Som følge av dette reduseres markedet for de useriøse og delvis kriminelle betraktelig.

ANDEL BESTILLERE AV RENHOLDSTJENESTER SOM ETTERLEVER REGELVERKET FØR OG ETTER TILSYN 2013-2017

Erfaringer fra tilsyn med renholdsbransjen

Arbeidstilsynet har gjennom satsingsperioden fått en god oversikt over renholdsbransjen.

Arbeidstilsynet ser en positiv utvikling i bransjen etter at det ble innført en offentlig godkjenningsordning, allmenngjort tariffavtale, regionale verneombud samt etablert et treparts bransjeprogram i renholdsbransjen. Resultatene fra Arbeidstilsynets tilsynsaktivitet har også bidratt til den positive utviklingen. Følgende erfaringer fra vår tilsynsaktivitet underbygger dette:

- Alle virksomheter som tilbyr renholdstjenester skal være offentlig godkjent. For å bli godkjent må de ha valgt verneombud, inngått avtale med bedriftshelsetjeneste, dokumentere at de betaler allmenngjort tariff, at de har lovlige arbeidsavtaler samt at alle som utfører renhold har gyldig HMS-kort.

I tilsyn har vi erfart at virksomhetene har tatt grep om viktige arbeidsmiljøforhold som fører til en tryggere arbeidsplass og lovlige lønnsvilkår for renholderne.

- Allmenngjort tariffavtale gjelder for alle som tilbyr renholdstjenester uavhengig om de er underlagt en tariffavtale.

Vi erfarer på bakgrunn av dette at mange renholdere i små og mellomstore virksomheter som ikke tidligere har vært underlagt en tariffavtale har fått bedre lønnsvilkår.

- Renholdsvirksomhetene har gjennom veiledning og tilsyn fått økt kunnskap om regelverket som regulerer arbeidstid og lønn. Dette har ført til økt fokus på, og etterlevelse av regelverket som regulerer arbeidstid og allmenngjort tariff i bransjen.

Vi erfarer at dette har ført til at flere renholdere har fått lovlige lønns- og arbeidsvilkår. I tillegg har vi registrert at andelen renholdere som har nattarbeid ser ut til å være redusert.

- I tilsyn med renholdsvirksomhetene har vi kontrollert og veiledet om hvordan virksomhetene kan arbeide systematisk med eget arbeidsmiljø, formålet med vernetjeneste og bruk av bedriftshelsetjeneste.

Dette har ført til at mange av de godkjente virksomhetene som har hatt tilsyn nå i større grad arbeider systematisk med eget arbeidsmiljø, har verne-tjeneste og plan for bruk av bedriftshelsetjeneste. Dette arbeidet bidrar til en tryggere arbeidsplass og bedre arbeidsmiljø for renholderne.

- Mange useriøse virksomheter er ute av markedet som følge av at de har fått avslag på søknad om godkjenning og at Arbeidstilsynet i fire år har gjennomført tilsyn med ikke godkjente virksomheter
- Virksomheter som kjøper renholdstjenester har vist vilje og evne til å følge regelverket når de har fått økt kunnskap under tilsynet om hensikten og hva som kreves for å følge bestemmelsene. Dette fører til at markedet for de useriøse virksomhetene i proff-markedet forsvinner.

I tilsyn har vi erfart at virksomhetene har tatt grep om viktige arbeidsmiljøforhold som fører til en tryggere arbeidsplass og lovlige lønnsvilkår for renholderne.

Samarbeid

Arbeidstilsynet har hatt et aktivt samarbeid med ulike aktører gjennom hele satsingsperioden. Dette har gitt en god synergieffekt av de ulike tiltakene som er satt i verk for å bedre forholdene i renholdsbransjen.

Samarbeid med partene i bransjen: Treparts bransjeporgram renhold ble etablert i 2010 for at partene sammen med myndighetene skulle jobbe frem felles tiltak for å få bukt med de useriøse aktørene i renholdsbransjen. Arbeidstilsynets renholdssatsing har fortløpende orientert partene om funn fra tilsyn, og partene har kommet med viktige innspill til innretningen på Arbeidstilsynets tilsynsvirksomhet. Bransjeprogrammet har vært en god arena for deling av erfaring og kunnskap, innspill, diskusjon og felles tiltak som informasjonskampanjer og regelverksarbeid. Dialogen mellom partene og Arbeidstilsynet har vært til gjensidig nytte og bidratt til økt innsikt i, og forståelse for, hverandres roller og arbeid.

Samarbeid med Difi: Offentlig sektor er en stor aktør når det gjelder kjøp av renholdstjenester. Arbeidstilsynet har samarbeidet med Difi, partene og offentlige innkjøpere om å utvikle gode verktøy til bruk i offentlige anskaffelser og oppfølging av informasjons- og påseplikten ved kjøp av renholdstjenester. Dette er også videreutviklet slik at det kan benyttes av private virksomheter.

Samarbeid med Standard Norge: Standard Norge har revidert sin standard NS 8431; alminnelige kontraktbestemmelser om levering av fast renhold. Den har nå blant annet fått et tillegg som omhandler innkjøpers plikter til å gjennomføre informasjons- og påseplikt ved kjøp av renholdstjenester. Arbeidstilsynet deltok både i arbeidet med revideringen, og har også deltatt på møter i Oslo og Trondheim for å gjøre standarden kjent for innkjøpere og tilbydere av renholdstjenester.

Samarbeid med Godkjenningsordningen: I følge forskrift om offentlig godkjenning av renholdsvirksomheter og kjøp av renholdstjenester skal Arbeidstilsynet føre tilsyn med at forskriftens krav overholdes. Det har vært et tett samarbeid mellom tilsynssatsingen og Godkjenningsordningen for å sikre en enhetlig forståelse og forvaltning av forskriften.

Samarbeid med Regionale verneombud i renholdsbransjen: De regionale verneombudene skal styrke virksomhetenes vernearbeid og bidra til at det opprettes velfungerende vernetjeneste i tråd med kravene i arbeidsmiljøloven. Ordningen er et tiltak i arbeidet mot sosial dumping i renholdsbransjen. Tilsynssatsingen har samarbeidet med regionale verneombud og delt erfaringer om utfordringer i renholdsbransjen. Tilsynssatsingen har gjennomført mange tilsyn på bakgrunn av kvalifiserte tips fra de regionale verneombudene.

Trender i bransjen og veien videre

Selv om våre erfaringer indikerer en positiv utvikling i bransjen så mener vi at det fortsatt er store utfordringer når det gjelder virksomhetenes arbeid med å sikre at arbeidstakerne har lovlige lønns- og arbeidsvilkår og et fullt forsvarlig arbeidsmiljø.

Utstrakt bruk av midlertidig ansatte

Når det gjelder ansettelsesforhold har vi registrert en utvikling i retning av utstrakt bruk av midlertidig ansatte. Et renholdsoppdrag håndteres ofte som et «prosjekt» der renholdere ansettes som «prosjektansatte» i renholdsoppdragets kontrakts varighet. Renholderen kan jobbe som «prosjektansatt» i flere år uten å bli fast ansatt. Dette fører til at renholderen får en usikker jobbfremtid, økonomi som gjør planlegging av fremtiden vanskelig og lån til bolig og andre investeringer ofte ikke er mulig.

Mange deltidsansatte

Renholdsbransjen er fortsatt en bransje med mange deltidsansatte med lave stillingsandeler eller få timer. Forskning viser at antall sysselsatte har økt klart raskere enn antall årsverk i bransjen (Fafo-2016). Dette fører til at mange renholdere har flere enn én arbeidsgiver og det er utfordrende for en arbeidsgiver å ha oversikten på hvor mye den enkelte arbeidstaker reelt arbeider. Det er vanskelig for Arbeidstilsynet å kontrollere at renholderen har lovlige lønns- og arbeidsforhold.

Det er registrert en økning i antall renholdere som har arbeidskontrakter med svært få timer – til og med null timer. Dette gir en svært uforutsigbar arbeidshverdag og fritid, og usikkerhet med tanke på økonomiske forpliktelser.

Statistikk fra tidsrommet 2001–2015 viser at det har vært en sterk vekst i andel utenlandske arbeidstakere i renholdsbransjen og i 2015 hadde tre av fire innvandrerbakgrunn. Mange av disse utenlandske arbeidstakerne er nye i Norge. I tillegg viser statistikk at det er stor turnover i bransjen, det etableres og legges ned ca. 1 000 virksomheter i året og halvparten av de nye virksomhetene legges ned i løpet av det første året. De fleste av disse virksomhetene er enkeltpersonforetak med få eller ingen ansatte (Fafo-2016).

Formidlingsvirksomheter

Formidling av renholdstjenester via nettsider og apper øker. De fleste av disse virksomhetene innrettet tidligere sine tjenester mot forbrukermarkedet, men nå registrerer vi at flere tilbyr renholdstjenester i proffmarkedet. Disse virksomhetene knytter til seg enkeltpersonforetak uten

ansatte og tar seg betalt 20-25 prosent av det beløpet som oppdragsgiver betaler for renholdet. Renholderne som utfører renholdstjenestene er ikke ansatt i formidlingsvirksomheten. Det betyr at de ikke har arbeidstakerrettigheter som sykepenger, svangerskapspermisjon, yrkesskade-forsikring mm. Dette er ofte utenlandske kvinner som har liten eller ingen kunnskap om, eller erfaring fra, det norske arbeidslivet. De snakker ofte ikke norsk, mange kan heller ikke engelsk og de deltar i liten grad i det norske samfunnslivet. Dette gjør disse renholderne til en svært sårbar gruppe i samfunnet vårt.

Fortsatt innsats i renholdsbransjen

For at Godkjenningsordningen skal fungere etter hensikten er det viktig at vi fortsetter å kontrollere at renholdsvirksomhetene overholder kriteriene for å være en godkjent renholdsvirksomhet.

Samarbeid og dialog med partene i bransjen vil bli viktig også fremover. Felles tiltak og fokus på regelverksutvikling og profesjonalitet skal fortsatt bidra til å øke seriositeten i renholdsbransjen.

Arbeidstilsynet vil fortsatt gjennomføre tilsyn i renholdsbransjen for å hindre sosial dumping og forebygge arbeidsmiljøkriminalitet. Vi skal fortsette å kontrollere at arbeidstakere i renholdsbransjen har lovlige lønns- og arbeidsforhold og et fullt forsvarlig arbeidsmiljø.

Samarbeid og dialog med partene i bransjen vil bli viktig også fremover. Felles tiltak og fokus på regelverksutvikling og profesjonalitet skal fortsatt bidra til å øke seriositeten i renholdsbransjen.

Mer informasjon

Temasider på arbeidstilsynet.no

- [Godkjenningsordning for renholdsvirksomheter](#)
- [Renholdsregisteret](#)
- [Innkjøpers plikter](#)
- [Informasjons- og påseplikt for oppdragsgivere](#)
- [Minstelønn](#)

Regelverk

- [Arbeidsmiljøloven](#)
- [Forskrift om offentlig godkjenning av renholdsvirksomheter og kjøp av renholdstjenester](#)
- [Forskrift om allmenngjøring av tariffavtale for renhold](#)
- [Forskrift om informasjons- og påseplikt](#)

www.arbeidstilsynet.no